

Érettségi témakörök - ének-zene – középszint - 2020-as NAT alapján

2025 tavasz

I. Reprodukálás

I.1 ÉNEKLÉS

A műjegyzék mint ajánlás alapján összeállított dalanyag ismerete kötelező.

Általános követelmény:

helyes hangzóformálás, pontos szövegejtés, intonációs biztonság, stílusnak megfelelő,

kifejező előadás.

I.1.1 Népzene

A tételekben szereplő népdalok előadása szöveggel, emlékezetből.

Ezen belül: eltérő stílusú magyar népdalok, egy nemzetiségi vagy egy másik nép dala,

mely eredeti nyelven is előadható. A népdalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.

I.1.2 Műzene

A dalok szöveges előadása műfordításban vagy eredeti nyelven történhet. A dalokat több versszak esetén legalább kettő versszakkal kell előadni.

Középkor Gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Trubadúr- vagy trouvère-dallam előadása szöveggel, emlékezetből.

Reneszánsz História ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Ungaresca-dallam éneklése szolmizálva vagy abszolút névvel emlékezetből.

Barokk Virágének előadása szöveggel, emlékezetből. Koráldallam éneklése magyar vagy eredeti szöveggel, emlékezetből. Barokk hangszeres zeneműrészlet hangszeres bemutatása vagy éneklése emlékezetből, szolmizálva vagy abszolút névvel.

Bécsi klasszika J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven egy-egy dalának éneklése emlékezetből, (tanári) hangszerkísérettel. J. Haydn, W. A. Mozart vagy L.

van Beethoven egy hangszeres zeneművében található jellegzetes, periódus terjedelmű

témájának emlékezetből történő hangszeres bemutatása vagy szolmizálva, esetleg abszolút névvel történő éneklése.

Romantika Egy romantikus dal éneklése emlékezetből, (tanári) zongorakísérettel. Műzenei részlet hangszeres bemutatása vagy emlékezetből történő éneklése szolmizálva vagy abszolút névvel.

Századforduló M. Ravel egy művének, vagy műrészletének éneklése szolmizálva vagy hangnévvel, emlékezetből.

XX. sz. és kortárs Kodály Zoltán és Bartók Béla egy-egy művéből részlet éneklése emlékezetből, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel. 20. századi vagy

kortárs mű vagy műrészlet hangszeres bemutatása, vagy emlékezetből történő éneklése, szöveggel, szolmizálva vagy abszolút névvel.

I.1.3 Zeneelmélet

Hangsorok (-ton és chord hangsorok, dúr és moll, valamint modális skálák) éneklése szolmizálva. Hangközök, dúr és moll hármashangzat éneklése.

I.1.4 Lapról olvasás

Lapról olvasás: középnehéz, maximum 12 ütem terjedelmű, moduláció nélküli dallam éneklése szolmizálva vagy hangnévvel (2#-2b-ig).

I.2 MŰELEMZÉS

I.2.1 Népzene

Általános követelmény:

az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkör szerinti besorolás. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete.

Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján:

- dallamvonal,

- sorszerkezet,
- hangkészlet, hangsor megállapítása,
- szótagszám,
- előadásmód,
- besorolás az alapvető stílusrétegekbe.

I.2.2 Műzene

Általános követelmény:

az énekelt anyaghoz kötődő általános zenetörténeti ismeretek, történelmi ismeretek, a társművészetekkel való kapcsolatok (irodalom, képzőművészet, építészet) vázlatos kifejtése.

Középkor Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).

Reneszánsz Az énekelt dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam és a szöveg sajátosságai, egyéb kapcsolódások).

Barokk Az énekelt vagy hangszeren bemutatott dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, szöveges mű esetén annak sajátosságai).

Bécsi klasszika Az énekelt vagy hangszeren bemutatott dallam elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, szöveges mű esetén a szöveg és a zene kapcsolata, formai elemzés).

Romantika Egy énekelt, műzenei részlet vagy dal elemzése, a stílus jellegzetes vonásainak bemutatása kottakép alapján (a ritmus, a dallam, szöveges mű esetén a szöveg és a zene kapcsolata formai elemzés).

XX. sz. és kortárs Az énekelt mű elemzése kottakép alapján (szerkesztésmód, ritmikai, dallami, hangnemi, formai jellegzetességek, műfaji sajátosságok, szöveges mű esetén a szöveg és a zene kapcsolata).

II. Befogadás

II.1 Zenetörténet

A szakkifejezések között előforduló

- zenei műszavak,
- fogalmak,
- előadási jelek,
- hangszerek,
- egyéb fogalmak ismerete

Az érettségi követelményekben név szerint említett zeneszerzők munkásságának vázlatos

ismerete.

II.1.1 Népzene

A magyar népdalok stílusrétegei, a régi és az új stílus jellemzőinek ismerete:

- dallamvonal,
- sorszerkezet,
- hangkészlet, hangsor megállapítása, szótagszám,
- előadásmód,
- besorolás az alapvető stílusrétegekbe.

A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások, jeles napok ismerete. Általános követelmény az énekelt anyaghoz kapcsolódó népzenei ismeretek: téma- és ünnepkörbesorolás.

A népzene gyűjtés és rendszerezés vázlatos áttekintése. A rendszerezés szempontjai.

II.1.2 Műzene

A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása. A korszakok történelmi, társadalmi hátterének átfogó ismerete.

Középkor A gregorián ének általános jellemzése. A zenei írásbeliség kialakulása, a kottaírás fejlődése (Arezzói Guido munkássága). A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása. Az énekes világi zene általános jellemzése (trubadúr-, trouvère-dallamok)

Reneszánsz A vokális műfajok ismerete, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál). A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása. A homofon és polifon szerkesztésmód, az imitáció kottakép alapján történő felismerése és értelmezése.

Barokk J. S. Bach, G. F. Händel munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A recitativo, a da capo-s ária ismerete. A passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. A korál barokk zenében betöltött szerepének ismertetése. A korál műfaja, a korál feldolgozás fogalma és előfordulása az oratorikus műfajokban. Barokk formák (rondó, variáció, passacaglia) és műfajok (concerto, concerto grosso, szonáta, szvit, prelúdium), sajátosságainak felsorolása. A fuga értelmezése. A barokk zenekar összetétele és jellemző hangszerei.

Bécsi klasszika J. Haydn, W. A. Mozart és L. van Beethoven munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveik felsorolása. A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera, klasszikus dal) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének ismertetése.

Romantika A romantikus dal és jellegzetes vonásainak ismerete. A dalciklus fogalma. A hangszeres karakterdarabok ismerete. A programzene meghatározása. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása. Liszt Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc munkásságának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.

Századforduló A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, hangsorok, atonalitás, hangszerelés), zenei törekvések a századfordulón.

XX. sz. és kortárs Bartók Béla és Kodály Zoltán munkásságának bemutatása (életút, főbb művek). A 20. század főbb zenei irányzatainak megnevezése, lényegük ismerete (neoklasszicizmus, folklorizmus, expresszionizmus). Komponálási technika (dodekafónia) megnevezése, lényegének ismerete. Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessznek és hatásának leíró jellegű, általános

bemutatása.

II.2 Zenefelismerés

Műjegyzékben szereplő művek felismerése hanganyag lejátszására alkalmas eszközzel. Valamennyi, a műjegyzékben szereplő művet általában az alábbiak szerint kell azonosítani:

- korszak és évszázad,
- zeneszerző,
- mű címe, részlet (tétel) címe,
- műfaj,
- forma.

A zenefelismerés az ismert műrészleteken kívül tartalmazhat olyan ismeretlen zenei szemelvényeket is, ahol a vizsgázónak hangszert kell felismernie, megneveznie.

II.2.2 Népzene

Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom, tárogató, népi zenekar hangszereinek felismerése, megnevezése

.

II.2.3 Műzene

A szimfonikus zenekarban előforduló hangszerek felismerése, megnevezése.

II.3 Zeneelmélet

A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek (lásd. szakkifejezések), hangszerek ismerete.

Dallamok olvasása és írása violinkulcsban (2#-2b).

A módosítójelek használata az ötvonalas rendszerben (kereszt, bé, feloldójel).

Törzshangok és egyszeresen módosított hangok lejegyzése az ötvonalas rendszerben. Oktávig terjedő valamennyi kis, nagy, tiszta hangköz, alaphelyzetű hármashangzat (dúr, moll) ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal és az

ötvonalas rendszerben (2#-2b-ig). A -ton, a -chord, és a hétfokú (modális, dúr, háromféle moll) hangsorok ismerete, felismerésük és lejegyzésük betűkotta segítségével.

A ritmusértékek, ritmusképletek, a 2/4, 4/4, 3/4, 3/8, 5/8, 6/8, 12/8-os metrum ismerete.

II.4 Dallamírás

Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása

betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#-2b-ig), vagy fordítva, vonalrendszerből betűkottára.

III. Zenei alkotótevékenység

III.1 Dallamalkotás

Dallamalkotás betűkottával, vagy vonalrendszerben violinkulcs szerint 2# - 2b előjegyzési körben. Népdalok sorainak kiegészítése megadott sorszerkezet alapján. Variációs elv alkalmazása adott népdalsorra pl. AAvBA, ABBvA; Perióduselv alkalmazása, adott előtagra utótag alkotása.

Szekvencia szerkesztése. A szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, rákmenet, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés elvének alkalmazása. Ritmikai és dallami augmentálás - diminuálás.

“A” TÉTELEK

MÚJEGYZÉK: népdalok

Feladat minden tételhez általánosságban: A népdal éneklése kívülről 2 szöveggel, formai

elemzése, valamint az esetleges zenei érdekességek, néphagyományhoz, zenetörténethez való

kapcsolódás ismertetése.

A bolhási kertek alatt
A nagy bécsi kaszárnyára
A Vidróczki híres nyája
Annyi bánat a szívemen
Béreslegény
Szivárvány havasán
A citrusfa levelestől, ágastól
Elindultam szép hazámból
Felülről fúj az őszi szél
Gyújtottam gyertyát
Hej, rozmaring, rozmaring
Bús a kisgerlice madár
Kossuth Lajos azt izente
Csordapásztorok
A jó lovas katonának
Megrakják a tüzet
A csitári hegyek alatt
Röpülj páva, röpj
Tinnen, Dunán túl
A vizsgázó által választott nem magyar népdal
Ajánlás: A kertemben kinyílt – francia
**(ajánlás: pl. Hej, Ilona, Ilona – horvát, Aranyosom – lengyel, A kertemben
kinyílt – francia, Szóljon a duda már – szlovák**

“B” TÉTELEK

MŰJEGYZÉK: műdalok

Feladat minden tételhez általánosságban: az adott dal, vagy szöveges zenei részlet eléneklése

szöveggel, illetve az adott zenei téma eléneklése szolmizálva, vagy abszolút hangnévvel, vagy

a zenerészlet hangszeren történő megszólaltatása. A megszólaltatott részlet formai

bemutatása, korszakba, műfajba való elhelyezése, a szerző, a korszak, a stílus, a műfaj

ismertetése, a történelmi és művészettörténeti összefüggések meghatározása.

Ut queant laxis

Moniot d'Arras: Nyári ének

Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaláról való ének

Antonio Vivaldi: A négy évszak - Tél II. tétel téma részlet

Johann Sebastian Bach: Parasztkantáta – kórus részlet

Már nyugosznak a völgyek – korál

Georg Friedrich Händel:

Joseph Haydn: Szerenád

Wolfgang Amadeus Mozart: Vágyódás a tavasz után

Ludwig van Beethoven: A mormotás fiú dala

Ludwig van Beethoven: IX. (d-moll) szimfónia – Örömóda

Franz Schubert: A pizstráng

Johannes Brahms: Bölcsődal

Giuseppe Verdi: Nabucco – Rabszolgák kara – részlet

Felix Mendelssohn-Bartholdy: e-moll hegedűverseny (op.64.)

I. tétel főtéma részlete

Erkel Ferenc: Hunyadi László: Meghalt a cselszövő

Maurice Ravel: Bolero – a téma első része

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus - Zsoltár dallam

Bartók Béla: Este a székelyeknél

Szabadon választható: bármely XX. századi, vagy kortárs zenemű

minimum 16 ütemes témája

„C” TÉTELEK

Lapról olvasás: az adott kottagyakorlat eléneklése szolmizálva.

Ajánlás: Tegzes György: Hétfokú olvasógyakorlatok I-II. kötetből

A ZENEFELISMERÉS HANGZÓANYAGA

Népi hangszerek felismerése, megnevezése: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom, tárogató, népi

zenekar.

A szimfonikus zenekarban előforduló hangszerek felismerése, megnevezése.

Missa de Angelis- Kyrie

G.P. da Palestrina: Sicut cervus

Orlando di Lasso: Zsoldos szerenád

G.F. Handel: Messiás (Halleluja-kórus)

J. S. Bach: h-moll szvit - Menüett

J. S. Bach: Máté-passió 54. 55.

J. Haydn: Évszakok- Szüreti kórus

J. Haydn: IV. tétel G-dúr „Üstdob” szimfónia II. tétel

Eszterházy Pál: Harmonia caelestis – Veni creator spiritus

W.A. Mozart: Don Giovanni -részlet

L. van Beethoven: IX. szimfónia IV. tétel

F. Chopin: c-moll „Forradalmi” etűd (Op. 10. No. 12)

F. Schubert-J., W. Goethe: Margit a rokkánál

Liszt Ferenc: Szerelmi álmok

Erkel Ferenc: Bánk bán – Hazám, Hazám

G. Verdi: Don Carlos – szabadság kettős

R. Wagner: Nürnbergi mesterdalnokok I. jelenet

G. Bizet: Carmen – Habanera

A Dvořak: IX. Új világ szimfónia IV. tétel

C. Debussy: A tenger I. vázlat

M. Ravel: Bolero

Bartók Béla: Concerto –II. tétel

Bartók Béla: Cantata Profana

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus

Kodály Zoltán: Galántai táncok

Kodály Zoltán: Ének Szent István királyhoz

Kodály Zoltán-Weöres Sándor: Öregek

G. Gershwin: Egy amerikai Párizsban

C. Orff: Carmina Burana – O, Fortuna, Semper crescis

Ligeti György: Hungarian rock

Szokolai Sándor: Ima rontás ellen

Szakkifejezések

a cappella

a tempo

adagio

alaphang

allegro

alt

ambitus

andante

ária

atonalitás

augmentálás

ballada

bariton

basso continuo

basszus

bicinium

coda

concerto

concerto grosso

crescendo

da capo

dalciklus

dalforma

daljáték
decrescendo
diminuálás
dinamika
dodekafónia
dór
duett
duó
dúr
dzsessz
egyneműkar
előjegyzés
eol
expresszionizmus

férfikar
folklorizmus
forte
fríg
fúga
giusto
gregorián
gyermekkar
hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor
hangszercsoportok
hangszeres
karakterdarab

hangzat

hármashangzat

hexachord

homofon

imitáció

impresszionizmus

improvizáció

induló

instrumentális

intermezzo

ion

kadencia (népzene)

kamarazene

kánon

kantáta

korál

Köchel-jegyzék

kromatika

kvarsett

kvintett

largo

legato

lento

líd

Lied

lokriszi

madrigál

marcato

mazurka

melizmatikus
menüett
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
mise
mixolíd
moderato
moll
motetta
neoklasszicizmus
neuma
nőiakar
nyitány
opera
opus
oratórium
osztinató
parlando
partitúra
passacaglia
passió
pentachord
pentatónia
periódus
piano
polifon
preludium
rákfordítás

ráktükör
recitativo
refrén
rondó
rubato
sequentia
spirituálé
staccato
számozott basszus
szcenikus kantáta
szekvencia
szextett
szillabikus
szimfónia
szimfonikus
költemény
szonáta
szoprán
szvit
tenor
tercett
tonalitás
trió
trubadúr
trouvère
tutti
tükörfordítás
ungaresca
unisono

variáció

vegyeskar

verbunkos

versenymű

vezetőhang

vivace

vokális

vonósnégyes